

העזרה מהסוגיא

בבא מציעא יז. – כג:

פרשת ויקרא ה'תשפ"ד

דף יז

◆ **דין לזה שטוען פרעתי:**

- באופן שהלוה הוחזק כפרן - לא נאמן לטוען פרעתי אלא צריך להביא עדים שפרעתי.
- באופן שהלוה לא הוחזק כפרן וטוען פרעתי לאחר פסק בית דין:
  - באופן שבית דין פסקו 'חייב אתה ליתן לו' - לרב יוסף בר מניומי אינו נאמן, לרב זביד נאמן.
  - באופן שבית דין פסקו 'צא תן לו' - נאמן.

◆ **דין המחויב שבועה שטוען נשבעתי:**

- באופן שהיה חייב שבועה מעיקר הדין ותבעו אותו להשבע וסירב ולאחר מכן חזר וטען נשבעתי - אינו נאמן משום שהחזק כפרן.
- באופן שחייב את עצמו שבועה ותבעו אותו להשבע וסירב ולאחר מכן חזר וטען נשבעתי - נאמן.

◆ **דין המוצא שטר חוב שכתוב בו שנכתב ביום זה:**

- באופן שאין חייב מודה וכתוב בשטר 'הנפק' - לרב אסי יחזיר, לרב כהנא לא יחזיר.

☞ **הערות** ☞

א הגמ' מבארת שבאופן שהמלוה תבע את הלוה והלוה טען 'לא היה דברים מעולם', ולאחר מכן המלוה הביא עדים על ההלוואה, ולאחר מכן חזר הלוה וטען פרעתי, אינו נאמן, משום שהחזק כפרן על אותו ממון.

רב זביד מוסיף שבאופן שלאחר שבית דין פסקו 'צא תן לו' המלוה תבע את הלוה לפרוע הלוה סירב לפרוע, ולאחר מכן חזר הלוה וטען שפרע את החוב אינו נאמן, משום שהלוה הוחזק כפרן על אותו ממון, אמנם באופן שבית דין פסקו 'חייב אתה ליתן לו' והלוה סירב לפרוע, ולאחר מכן חזר הלוה וטען שפרע את החוב נאמן, משום שבאופן שבית דין לא פסקו פסק גמור עשוי הלוה להשתמט ולא לפרוע את החוב, ולכן לא הוחזק כפרן.

ב רש"י מבאר שהטעם של רבי יוסף בר מניומי שאינו נאמן לטוען פרעתי, משום שלוא פסקו עד שתבעו אותו בדין, חזקה שלא יפרע עד לאחר שבית דין יפסקו פסק דין גמור, ולא באופן שבית דין פסקו 'חייב אתה ליתן לו' שאינו פסק בית דין גמור.

ג רש"י מבאר שבאופן שהאדם לא חייב שבועה מעיקר הדין אלא חייב את עצמו שבועה וסירב להשבע, אין בכך הוחזק כפרן, משום שהתכוון לדחות ולהשבע לאחר מכן.

ד הגמ' מבארת שהטעם של רב אסי שיחזיר, משום שלא חוששים לפרעון משום שאין הדרך לפרוע ביום ההלוואה, אמנם רב כהנא סובר שחוששים לפרעון אפילו באופן שאין הדרך לפרוע.

לקבלת העלון או שליחת הערות: B0527147396@gmail.com

- באופן שחייב מודה - 'חזירי'.

◆ דיני פרעון הכתובה:

- גדר חיוב הכתובה - לרבי יוחנן ואב"י אפילו באופן שאין לאשה שטר נחשב שיש לה שטר כיון שחיוב הכתובה הוא 'מעשה בית דין', לרב מעשה בית דין לא נחשב כמו שטר.
- גדר חיוב תוספת כתובה - לא נחשב 'מעשה בית דין'.
- האם הגט נחשב שטר על החיוב של הכתובה - לרבי יוחנן ואב"י לא, לרב כן'.
- האם הבעל נאמן לומר פרעתי:
  - באופן שיש לאשה שטר או באופן שנחשב שיש לה שטר מחמת 'מעשה בית דין':
    - באופן שאין לבעל מיגו - לא נאמן.
    - באופן שיש לבעל מיגו - נאמן.
  - באופן שאין לאשה שטר - נאמן.
- האם הבעל יכול לטעון שלא יפרע את הכתובה עד שהאשה תחזיר את השטר:
  - לרבי יוחנן ואב"י - לא משום שסובר ש'כותבים שובר'.
  - לרב ושמואל - כן משום שסוברים ש'לא כותבים שובר'.
- דיני פרעון הכתובה באופן שהאשה הביאה עדים על הגירושין או שהביאה את הגט:
  - לרבי יוחנן - הבעל צריך לשלם את הכתובה, ואינו יכול לטעון פרעתי משום שסובר שחיוב כתובה שהוא מעשה בית דין נחשב כמו שטר, וכן אינו יכול לטעון שלא יפרע עד שהאשה תחזיר את הגט או את הכתובה משום שסובר ש'כותבים שובר'.
  - לשמואל:
    - במקום שכותבים כתובה - הבעל יכול לטעון שלא יפרע עד שהאשה תחזיר את הכתובה, משום שסובר ש'לא כותבים שובר'.
    - במקום שאין כותבים כתובה - הבעל צריך לשלם את הכתובה, ואינו יכול לטעון פרעתי וכן אינו יכול לטעון שלא יפרע עד שהאשה תחזיר את הגט.
  - לרב:
    - באופן שהאשה הביאה את הגט - הבעל צריך לשלם את הכתובה, ואינו יכול לטעון פרעתי משום שהגט נחשב שטר על חיוב הכתובה.
    - באופן שהאשה לא הביאה את הגט - הבעל לא צריך לשלם את הכתובה משום שהבעל נאמן לטעון פרעתי, וכן הבעל יכול לטעון שלא יפרע עד שהאשה תחזיר את הגט משום שסובר ש'אין כותבים שובר'.
- דיני פרעון הכתובה באופן שהביאה את הכתובה ולא הביאה את הגט ועדים על הגט - הבעל נאמן לומר פרעתי במיגו שיכל לטעון שלא גירש.

✽ הערות ✽

תוס' [ג ב] מבארים שלמרות שבאופן שהלוה בפנינו וטוען מזויף לא מחזירים את השטר, משום שגם באופן שהמלוה יקיים את השטר חוששים שהשטר מזויף, מ"מ באופן שהלוה אינו בפנינו מחזירים, וגם אם הלוה יחזור לאחר מכן ויטען מזויף אינו נאמן, משום שהשטר הגיע ליד המלוה בהיתר (וכפי שהתבאר לעיל הערה ???).

ה הגמ' מבארת שלא חוששים שלוחה ופרע וחזר ולוחה שנית, והלוה רצה לחסוך את דמי הסופר ולכן חזר ולוחה בשטר זה, משום שהמלוה לא ירצה ללות בשטר זה, כיון שחושש שבית דין ידעו מכך ויפסיד את השיעבוד.

ו הגמ' מבארת שרבי יוחנן ואב"י סוברים שהגט לא נחשב שטר על חיוב הכתובה, משום שהבעל יכול לטעון שפרע את הכתובה וביקש מהאשה את הגט, והאשה לא החזירה את הגט כיון שהייתה צריכה את הגט בשביל להוכיח שהיא מותרת להנשא, אמנם רב סובר שהגט נחשב שטר על חיוב הכתובה, כיון שבאופן שהבעל פורע את הכתובה בבית דין, בית דין קורעים את השטר וכותבים על גביו שהגט נקרע לא מחמת פסול אלא משום שהבעל פרע את חיוב הכתובה, וממילא האשה יכולה להשתמש בגט להוכיח שהיא מותרת להנשא.

דף יח

◆ דיני גט שאבד:

- באיזה אופן יש חשש שהגט התחלף:
  - באופן שהשיירות מצויות:
  - באופן שהוחזקו שני 'יוסף בן שמעון' בעיר - יש חשש שהגט התחלף.
  - באופן שלא הוחזקו שני יוסף בן שמעון - לרבה אין חשש שהגט התחלף, ולרב הונא יש חשש שהגט התחלף.^ז
  - באופן שהשיירות לא מצויות - אין חשש שהגט התחלף.
- גט שאבד וחזר ונמצא:
  - האם הגט כשר:
    - באופן שיש חשש שהגט התחלף:
    - באופן שמצאו לאלתר - הגט כשר.
    - באופן שמצאו לאחר זמן:
      - באופן שאין סימן בגט - הגט פסול^ח.
      - באופן שיש טביעות עין בגט - בתלמיד חכם הגט כשר, ובעם הארץ הגט פסול^ט.
      - באופן שיש סימן בגט:
        - סימן מובהק - הגט כשר.
        - סימן רגיל - נחלקו הלישנות בגמ' האם הגט כשר משום ש'סימנים דאורייתא', או דלמא הגט פסול משום ש'סימנים דרבנן'.
        - סימן גרוע - הגט פסול.
      - באופן שהגט מקוים - הגט כשר^י.
      - באופן שאין חשש שהגט התחלף - הגט כשר.
      - האם המוצא מחזיר את הגט:
        - באופן שהבעל מודה:
        - באופן שהגט כשר - מחזיר את הגט לאשה^{יא}.

» הערות «

- ז הגמ' מביאה שנחלקו הלישנות בדעת רבי זירא: ללישנא קמא סובר כדברי רבה, וללישנא בתרא סובר כדברי רב הונא.
- ח תוס' לפי גירסא אחת בגמ' מבארים שדין זה נאמר בסתמא, אבל באופן שהעדים אומרים שחתמו רק על גט של יוסף בן שמעון אחד, והבעל אומר שהוא היוסף בן שמעון שהעדים חתמו לו, הגט כשר, משום שלא חוששים שהבעל אומר במזיד שהגט של אדם אחר שייך לו, אמנם תוס' לפי גירסא השניה מבארים שרק באופן שהעדים אומרים שחתמו על הגט של יוסף בן שמעון, ומכירים שהבעל הוא היוסף בן שמעון שחתמו לו, הגט כשר.
- ט תוס' מבארים שלמרות שיש לעם הארץ טביעות עין, מ"מ הגט פסול, משום שעם הארץ לא נאמן שיש לו טביעות עין.
- י רש"י מבאר שמדובר באופן שהגט נפל מהשליח, אמנם תוס' חולקים על רש"י וסוברים שאין דרך הבעל לקיים את הגט, וכן אין חילוק בגט שנפל מיד שליח האם הגט מקוים או לא, ולכן תוס' מבארים שמדובר באופן שהגט נפל מיד האשה, וכיון שהגט מקוים מוכח שהבעל גירש את האשה, כיון שאין דרך הבעל לקיים את הגט אלא דרך האשה לקיים את הגט.
- יא הגמ' דנה האם יש חשש שהבעל כתב לגרש את האשה בניסן ונתן את הגט בתשרי, והגמ' מבארת שלפי המ"ד שבאופן שהבעל כתב גט לגרש את אשתו אינו אוכל פירות, אין חשש של הפסד, אבל לפי המ"ד שבאופן שהבעל כתב גט לגרש את האשה אוכל פירות עד שעת נתינת הגט, יש חשש של הפסד, שהבעל כתב לגרש את האשה בניסן ולאחר מכן הבעל מכר את הפירות של נכסי מלוג, ולאחר שיחזירו את הגט לאשה, היא תוציא מהלוקח את הפירות שלא כדין, אלא שלא חוששים לכך, כיון שהלוקח יודע שהסיבה החזירו את הגט לאשה היא בשביל שתוכל להנשא ולא מוחמת שבית דין ביררו שהתאריך שכתוב בגט הוא נכון, ולכן ידרוש מהאשה להוכיח מתי הבעל גירש אותה.

- באופן שהגט פסול - לא מחזיר את הגט.
- באופן שהבעל לא מודה - לא מחזיר את הגט.

דף יט

◆ המוצא שטר שחרור:

- באופן שהאדון מודה - יחזיר לעבד².
- באופן שהאדון לא מודה - לא יחזיר.

◆ דיני המוצא שטר מתנה:

- האם הנותן יכול לחזור בו:
  - מתנת בריא - לא יכול לחזור בו.
  - מתנת שכיב מרע - הנותן יכול לחזור בו³.
- המוצא שטר מתנת בריא - לא יחזיר⁴.
- המוצא שטר מתנת שכיב מרע:
  - באופן שהנותן חי ומודה - יחזיר⁵.
  - באופן שהנותן מת ובנו אומר להחזיר - לא יחזיר⁶.

דף כ

◆ דיני מכירת שטר:

- המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו:
  - באופן שמכר במעמד שלשתן - המכירה חלה ולא יכול למחול.
  - באופן שמכר בקנין אחר - המכירה חלה ויכול למחול.
- אשה שמכרה כתובה וחזרה ומחלה:
  - באופן שמכרה במעמד שלשתן:
    - לתירוץ הראשון בתוס' - המכירה חלה ולא יכולה למחול.

⊕ הערות ⊖

יב הגמ' דנה האם יש חשש שהאדון כתב את השטר שחרור בניסן ונתן את השטר בתשרי, והגמ' מבארת שלפי הצד ש'זכות לעבד לצאת לחירות' ולפי המ"ד ש'עדין בחתומיו זכין לו' לא שייך חשש זה, כיון שהעבד נחשב משוחרר מניסן, אבל לפי הצד ש'חובה לעבד לצאת לחירות', או לפי המ"ד שסובר ש'עדין בחתומיו לא זכין לו' יש חשש של הפסד, שהעבד קנה נכסים בין תשרי לניסן ולאחר שיחזירו את השטר שחרור לעבד יחזור האדון ויוציא מהלקוחות, אלא שלא חוששים לכך, משום שהלוקח יודע שהסיבה שהחזירו את השטר לעבד הוא בשביל שיצא לחירות ולא מחמת שבית דין ביררו שהתאריך שכתוב בשטר הוא נכון, ולכן ידרוש מהאדון להוכיח מתי גירש את העבד.

יג הגמ' מבארת שכיון שהנותן מתנת שכיב מרע יכול לחזור בו, באופן שכתב שטר מתנת שכיב מרע לראשון ונתן לו, ולאחר מכן חזר וכתב שטר מתנת שכיב מרע לשני ונתן לו, השני קנה, משום שבכתיבת השטר לשני חזר בו מהמתנה שנתן לראשון. ובאופן שכתב שטר מתנה לראשון ולא נתן, וחזר וכתב שטר מתנה לשני ונתן לו, וחזר ונתן את השטר מתנה לראשון, הראשון קנה, משום שבמסירת השטר לראשון מוכח שחזר מהמתנה שנתן לשני.

יד הגמ' מבארת שבאופן שהנותן לא מודה לא יחזיר משום שחוששים שהנותן כתב את השטר ולא נתן, ובאופן שהנותן מודה לא יחזיר משום שחוששים שהנותן כתב שטר מתנה לראשון, ולאחר מכן נמלך וכתב שטר מתנה לשני ונתן לו, ואם נחזיר את השטר מתנה יוציא הראשון מהשני שלא כדין.

טו הגמ' מבארת שבאופן זה אין חשש שכתב את השטר לראשון בניסן ולא נתן את השטר, וחזר וכתב שטר מתנה לשני ונתן לו, ואם נחזיר את השטר לראשון יצא תקלה, משום שבאופן שכתב שטר מתנה לשני במתנת שכיב מרע מתנתו לא חלה, כיון שבאמירתו לתת את השטר לראשון מבטל את המתנה של השני, ובאופן שכתב לשני במתנת בריא מתנתו חלה גם באופן שנחזיר את השטר לראשון, משום שמתנת שכיב מרע לא חלה עד מיתתו והשטר של השני שחל לפני מיתתו קדם.

טז הגמ' מבארת שבאופן זה יש חשש שהאב כתב את השטר לראשון ולא נתן לו ולאחר מכן מת, והבן כתב שטר מתנה לשני ונתן לו, והבן רוצה לחזור בו מהמתנה, ולכן אומר להחזיר את השטר לראשון ויחשבו שהמתנה של אביו חלה ועל ידי כך יוציא את השדה הראשון מהשני.

▪ לתירוץ השני בתוס' - המכירה לא חלה".

○ באופן שמכרה בקנין אחר - המכירה חלה ויכולה למחול.

◆ דיני שובר:

• אשה שכתבה שובר ולאחר מכן מכרה את כתובתה ולאחר מכן ונתנה את השובר לבעל:

○ לאביי - הכתובה שייכת לבעל משום ש'עדין בחתומיו זכין לו".

○ לרבא - הכתובה שייכת ללקוחות.

• המוצא שובר של פרעון כתובה:

○ באופן שהאשה לא מודה - לא יחזיר.

○ באופן שהאשה מודה - יחזיר".

◆ דיני המוצא שטר של בית דין (כגון שטר מיאונין) - יחזיר".

◆ דיני המוצא שטר:

• המוצא שטר בחפיסה - יחזיר משום ששטר שנמצא בתוכו נחשב סימן.

• המוצא שטר בדלוסקמא:

○ לרש"י - יחזיר משום ששטר שנמצא בתוכו נחשב סימן.

○ לתוס':

▪ באופן שאין סימן בדלוסקמא - לא יחזיר, משום ששטר שנמצא בתוכו לא נחשב סימן כיון שהדרך להניח בו שטרות.

▪ באופן שיש סימן בדלוסקמא - יחזיר.

• המוצא שלשה שטרות שכרוכים זה בזה - יחזיר".

⊕ הערות

יז תוס' מבארים שרבנן תיקנו מעמד שלשתן רק בחוב שראוי להגבות מיד, ולא בכתובה שהבעל לא חייב עד לאחר הגירושין, ויש צד שהאשה תמות ולא יהיה חיוב כתובה.

יח תוס' מבארים שהדין ש'עדין בחתומיו זכין לו' הוא תקנת חכמים, כדי שהעדים יוכלו לחתום על שטר למרות שלא רואים את מסירת השטר, ותוס' מסתפקים באופן שהאדון כתב שטר שחורר לעבד בניסן ונתן את השטר בתשרי והעבד בא על בת ישראל בין ניסן לתשרי, האם האשה פסולה כיון שהדין ש'עדין בחתומיו זכין לו' לא מועיל לענין איסור, או דלמא האשה אינה פסולה משום ש'יש כוח לחכמים לעקור דבר מן התורה'.

תוס' מוסיפים שהדין ש'עדין בחתומיו זכין לו' נאמר רק באופן שכתב לראשון ביום אחד ומסר לשני ביום אחר, שחתומים העדים מוכיחה שכתב לראשון לפני השני, אבל באופן שכתב לראשון ומסר לשני ביום אחד, שחתומים העדים לא מוכיחה שכתב לראשון לפני השני, לא אומרים 'עדין בחתומיו זכין לו' ולכן השני קנה.

יט הגמ' מבארת שאביי מבאר שהסיבה שלא חוששים שהאשה כתבה את השובר ולאחר מכן מכרה את כתובתה בטובת הנאה, ואם נחזיר את השובר לבעל, הבעל יפסיד את הלקוחות שלא כדין, משום ש'עדין בחתומיו זכין לו' וממילא לאחר שהבעל מקבל את השובר הוא זוכה בשובר משעת כתיבתו ומוציא מהלקוחות כדין (ותוס' מוסיפים שלמרות שבאופן שהאשה מכרה את הכתובה באותו יום שכתבה את השובר לא אומרים 'עדין בחתומיו זכין לו', מ"מ לא חוששים לכך), אמנם רבא שסובר ש'עדין בחתומיו לא זכין לו', מבאר שהסיבה שלא חוששים לכך, משום ש'המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול' וממילא כשהאשה אומרת למסור את השובר לבעל היא מוחלת על שיעבוד הכתובה, והבעל יוציא מהלקוחות כדין.

תוס' בתירוץ הראשון מוסיפים שלמרות שבאופן שהאשה מכרה את הכתובה במעמד שלשתן, חלה המכירה וממילא האשה לא יכולה למחול על הכתובה, מ"מ לא חוששים לכך, משום שבאופן שאין עדים על המכירה, הבעל והאשה יכולים להכחיש את המכירה, ובאופן שיש עדים על המכירה במעמד שלשתן והבעל שתק, מוכח שהשובר מזויף, ובאופן שהבעל מחה הלקוחות הפסידו את עצמם.

כ רש"י מבאר שבשטר של בית דין אין חשש שבית דין כתבו את השטר ולא נתנו, משום שבית דין לא כותבים שטר עד שהדבר ברור.

כא בדברי המשנה מבאר שדין זה נאמר בין באופן שהשטרות כרוכים זה בזה 'כל אחד בראש של חבירו', ובין באופן שהשטרות נמצאים זה על גבי זה וכרוכים יחד, הגמ' מבארת שבאופן זה המוצא מכריז 'מצאתי שטרות', ורש"י מבאר שהמאבד אומר שהיו שלשה שטרות והם היו כרוכים זה בזה, והמוציא מחזיר לו את השטרות.

המשנה מביאה שרבי שמעון בן גמליאל אומר שבאופן שמצא שלשה שטרות של לוח אחד יחזיר ללוח, כיון שמוכח שנפלו מהלוח, והגמ' מבארת שמדובר באופן שהשטרות מקוימים, אבל באופן שהשטרות אינם מקוימים אין ראייה שנפל מהלוח, כיון שיתכן ששלשת המלוים שלחו את השטר לבית דין לקיים את השטר ונפלו בדרך, וכן רבי שמעון בן גמליאל אומר שאופן שמצא שלשה שטרות של מלוה אחד, יחזיר למלוה כיון שמוכח שנפלו מהמלוה, והגמ' מבארת

◇ אדם שמצא שטר הלואה בין שטרותיו ולא יודע האם קיבל את השטר מהמלוה או מהלוה - לא יחזיר.

◇ דין מלוה שיש בידו שטר הלואה ושובר על ההלואה:

• באופן שהשובר לא מקוים:

○ לרש"י בפירוש הראשון:

▪ באופן שהשטר הלואה נמצא יחד עם שאר השטרות - השטר הלואה כשר.

▪ באופן שהשטר הלואה נמצא בין השטרות הקרועים - השטר הלואה פסול משום שתולים שהשובר כשר²².

○ לרש"י בפירוש השני:

▪ באופן שהשובר נמצא יחד עם שאר השטרות - השטר הלואה כשר.

▪ באופן שהשובר נמצא יחד בין השטרות הקרועים - השטר הלואה פסול משום שתולים שהשובר כשר²³.

• באופן שהשובר מקוים - השטר הלואה פסול משום שמוכח מהקיום שהשובר כשר.

◇ שלישי שיש בידו שובר - השלישי נאמן לומר שקיבל את השובר מהלוה, וממילא מוכח שהלוה פרע את החוב²⁴.

פרק שני

דף כא - כב

◇ דיני המוצא אבידה:

• באופן שיש באבידה סימן:

○ בסתמא - הבעלים לא מתייאש והמוצא צריך להחזיר את האבידה לבעלים.

○ באופן שהבעלים אמר במפורש שמתייאש:

▪ באופן שהמוצא הגביה את האבידה לפני שהבעלים אמר שמתייאש - המוצא צריך להחזיר את האבידה לבעלים משום ש'באיסורא אתא לידיה'.

▪ באופן שהמוצא הגביה את האבידה לאחר שהבעלים אמר שמתייאש - המוצא יכול לזכות באבידה.

• באופן שאין באבידה סימן:

○ באופן שתולים שהבעלים יודע שהאבידה אבדה לו - המוצא יכול לזכות באבידה משום שהבעלים מתייאש²⁵.

○ באופן שלא ידוע האם הבעלים יודע שהאבידה אבדה לו (כגון המוצא פירות מפוזרים):

▪ לאביי - המוצא לא יכול לזכות באבידה, משום ש'יאוש שלא מדעת' לא הוי יאוש.

▪ לרבא - המוצא יכול לזכות באבידה, משום ש'יאוש שלא מדעת' הוי יאוש.

הערות

שמדובר באופן ששלשת השטרות נכתבו על ידי שלשה סופרים, אבל באופן שנכתבו על ידי סופר אחד אין ראייה שהשטרות של המלוה, כיון שיתכן שנפלו מהסופר לפני ההלואה.

כב רש"י בפירוש הראשון מבאר שבאופן שהשטר הלואה נמצא בין השטרות הקרועים, מוכח שהחוב נפרע ולכן המלוה רצה לקרוע את השטר, אלא שבסוף שכח ולא קרע.

כג רש"י בפירוש השני מבאר שבאופן שהשובר נמצא בין השטרות הקרועים, מוכח שהמלוה לא צריך את השובר כיון שהחוב נפרע, אבל באופן שהשובר נמצא יחד עם שאר השטרות, יתכן שהחוב לא נפרע, והמלוה הכין שובר שבזמן שהלוה יבוא יהיה מוכן השובר מיד.

בדברי הברייטא מבואר שבאופן שהשובר כשר, ולשון השובר הוא שהשטר של 'יוסף בן שמעון' פרוע, ויש לו שני שטרות של יוסף בן שמעון, שני השטרות בחזקת פרועים.

כד הגמ' מבארת שהסיבה שהשלישי נאמן לומר שקיבל את השובר מהלוה, משום שהמלוה האמין לשלישי.

כה הגמ' מבארת שאדם מצא מעות יכול לזכות בהם משום ש'אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה', וכן אדם שמצא עיגולי דבילה וככרות של נחתום יכול לזכות בהם משום שהבעלים יודע שנפלו לו כיון שהם כבדים, וכן אדם שמצא לשונות של ארגמן יכול לזכות בהם משום שהבעלים יודע שנפלו לו כיון שהם יקרים ואדם ממשמש בהם.

◆ המוצא פירות מפוזרים ב'מכנשתא דבי דרי':

- באופן שתולים שהבעלים יחזור ויריים את הפירות - המוצא לא יכול לזכות בהם.
- באופן שתולים שהבעלים לא יחזור ויריים את הפירות - המוצא יכול לזכות בהם משום שנחשב הפקר^כ.

◆ אבידה ששטפה נהר והניחה בשדה חבירו:

- באופן שהבעלים לא יכולים להציל - בעל השדה יכול לזכות באבידה^כ.
- באופן שהבעלים יכול להציל:

○ לרש"י:

- באופן שהבעלים יכול להציל בקלות - בעל השדה לא יכול לזכות באבידה.
- באופן שהבעלים יכול להציל על ידי הדחק:
- באופן שהבעלים היה בשעת השטיפה:
- באופן שהבעלים רדף אחר האבידה - בעל השדה לא יכול לזכות באבידה.
- באופן שהבעלים לא רדף אחר האבידה - בעל השדה יכול לזכות באבידה.

○ לתוס':

- באופן שבין אם הבעלים ירדוף ובין אם הבעלים לא ירדוף יוכל להציל בקלות (כגון שיש באבידה סימן והנהר לא ירחיק את האבידה הרבה) - בעל השדה לא יכול לזכות משום שהבעלים לא מתייאש.
- באופן שאם הבעלים ירדוף יוכל להציל בקלות ואם לא ירדוף יוכל להציל על ידי הדחק (כגון שיש באבידה סימן והנהר ירחיק את האבידה הרבה):
- באופן שהבעלים היו בשעת שטיפה:
- באופן שהבעלים רדף אחר האבידה - בעל השדה לא יכול לזכות משום שהבעלים לא התייאש.
- באופן שהבעלים לא רדף אחר האבידה - בעל השדה יכול לזכות משום שהבעלים התייאש.
- באופן שהבעלים לא היו בשעת שטיפה - בעל השדה לא יכול לזכות משום שאין ראייה שהבעלים התייאש.
- באופן שאם הבעלים ירדוף יוכל להציל בקלות ואם לא ירדוף לא יוכל להציל (כגון שאין באבידה סימן):
- באופן שהבעלים היו בשעת שטיפה:
- באופן שהבעלים רדף אחר האבידה - בעל השדה לא יכול לזכות משום שהבעלים לא התייאש.
- באופן שהבעלים לא רדף אחר האבידה - בעל השדה יכול לזכות משום שהבעלים התייאש.
- באופן שהבעלים לא היו בשעת שטיפה - לאב"י בעל השדה לא יכול לזכות משום ש'אוש שלא מדעת' לא הוי יאוש, לרבא בעל השדה יכול לזכות משום ש'אוש שלא מדעת' הוי יאוש.

◆ דיני שליח להפריש תרומה:

- באופן שתנם אחד מארבעים או אחד משישים - תרומתו תרומה משום שהשליח אומר 'בהכי אמדתיך'.

⊕ הערות ⊕

כו הגמ' מבארת שבאופן שמפוזר קב חיטים בארבע אמות או בשטח יותר גדול, הבעלים לא יחזור ויריים את הפירות, אבל באופן שמפוזר קב חיטים בפחות מארבע אמות הבעלים יחזור ויריים את הפירות, והגמ' מסתפקת בכמה אופנים האם הבעלים יחזור ויריים את הפירות: א. באופן שמפוזר חצי קב חיטים בשתי אמות (לפירוש הראשון בתוס' ארבע אמות על שתי אמות, ולפירוש השני בתוס' שתי אמות על שתי אמות). ב. באופן שמפוזר שני קבים חיטים בשמונה אמות. ג. שמפוזר קב שומשמיין בארבע אמות. ד. באופן שמפוזר קב תמרים או רימונים בארבע אמות. והגמ' לא פושטת את הספיקות.

כז הגמ' מבארת שהמקור שאבידה ששטפה נהר והבעלים לא יכול להציל מותרת, דכתיב 'אשר תאבד ממנו' ודורשים שאבודה ממנו ולא אבודה מכל אדם, ולא אבידה ששטפה נהר שאבודה ממנו ומכל אדם, ובדברי הגמ' [כא ב] מבואר שאפילו באופן שהבעלים לא יודע שהנהר שטף את האבידה החפץ מותר, ותוס' מבארים שהמקור לכך הוא מהיתור של הפסוק 'ממנו', שהרי עיקר דין יאוש נלמד מהפסוק של 'שמלה'.

• באופן שתרים מן היפות - באופן שבעל הבית אמר 'כלך אצל יפות' תרומתו תרומה, באופן שבעל הבית לא אמר 'כלך אצל יפות' אין תרומתו תרומה^י.

◆ אכילת פירות שהאריס הביא:

- באופן שהאריס הביא את הפירות מביתו - מותר לאכול כיון שמסתמא הפירות שלו.
- באופן שהאריס הביא את הפירות מהשדה - לאמימר ורב אשי מותר לאכול כיון שמסתמא האריס יחשב עם בעל הבית והפירות שלו, לרב אשי אסור לאכול כיון שחוששים שהאריס לא יחשב עם בעל הבית והפירות של בעל הבית^י.

◆ המוצא פרי שנשר מהעץ:

- באופן שלא מוחזק שהקרקע של יתומים:
  - במקום שלא מצויים שרצים:
  - באופן שמצא את הפרי תחת העץ:
  - תאנה - המוצא יכול לזכות בה.
  - זית וחרוב ותמר - המוצא לא יכול לזכות בהם^ל.
  - באופן שמצא את הפרי רחוק מהעץ (כגון שהרוח העיפה):
  - לאביי - המוצא לא יכול לזכות, ולמרות שלאחר שהבעלים ידעו יתייאו, מ"מ לפני שהבעלים יודעו נחשב 'יאוש' שלא מדעת' ולא הוא יאוש.
  - לרבא - המוצא יכול לזכות משום ש'יאוש' לא מדעת' הוא יאוש.
  - במקום שמצויים שרצים - המוצא יכול לזכות בהם.
- באופן שמוחזק שהקרקע של יתומים:
  - לאביי - המוצא לא יכול לזכות, ולמרות שלאחר שהיתומים יגדלו יתייאו, מ"מ נחשב 'יאוש' לא מדעת' שלא הוא יאוש.
  - לרבא - הדין כמו באופן שלא מוחזק שהקרקע של יתומים, משום ש'יאוש' לא מדעת' הוא יאוש.

◆ דיני סימן:

- סימן שעתיד להידרס - לרבה לא נחשב סימן, לרבא נחשב סימן.
- סימן של מקום הנחת החפץ - לרבה לא נחשב סימן, לרבא נחשב סימן^{לא}.

✽ הערות ✽

כח תוס' מבארים שבאופן שבעל הבית אמר 'כלך אצל יפות', אנו אומרים שלא רק עכשיו נוח לו אלא גם מעיקרא היה נוח לו, משום שיש בהפרשת תרומה מצווה.

כט תוס' מוסיפים שאי אפשר לבאר שהטעם של אמימר ורב אשי שמותר לאכול כיון שמסתמא לבעלים יהיה נוח לאחר מכן, כיון שרק לרבא ש'יאוש' לא מדעת' הוא יאוש מועיל, אבל לאביי ש'יאוש' לא מדעת' לא הוא יאוש לא מועיל, והלכה כאביי.

ל הגמ' מבארת שהסיבה שבזית וחרוב המוצא לא יכול לזכות בהם, משום שהבעלים לא מתייאו מהם, כיון שתולה שהעוברי דרכים לא יקחו אותם מחמת שיתלו שהם נפלו מהעץ (ובדברי הגמ' [כג ב] מבואר שתמר דינו כזית וחרוב), ורש"י מבאר שהסיבה שבתאנה המוצא יכול לזכות בה, משום שתאנה שנפלה מהעץ נמאסת והבעלים מתייאו ממנה מעיקרא (ויאוש זה מועיל אפילו לפי אביי ש'יאוש' לא מדעת' לא הוא יאוש), ותוס' מבארים שהסיבה שבתאנה המוצא יכול לזכות בה, משום שתאנה שנפלה מהעץ מתלכלכת, ולכן הבעלים תולה שהעוברי דרכים יקחו את התאנה מחמת שיתלו שהיא לא נפלה מהעץ אלא מעוברי דרכים אחרים, ומתייאו מהפירות מעיקרא (ויאוש זה מועיל אפילו לפי אביי ש'יאוש' לא מדעת' לא הוא יאוש).

לא בדברי הגמ' [כג א] משמע שהדין של סימן של מקום נאמר רק בדרך הינוח אבל בדרך נפילה לא שייך סימן זה, ותוס' [כא א] מבארים שמדובר באופן שהחפץ נמצא במקום שאינו משתמר אבל באופן שהחפץ נמצא במקום משתמר והוא בדרך הינוח לא יטול.

בדברי הגמ' [כג ב] מבואר שהדין של סימן של מקום נאמר רק באופן שאין דרך הרבה אנשים להניח שם חפץ זה אבל באופן שדרך הרבה אנשים להניח שם חפץ זה (כגון חבית שנמצאה על גב הנהר) מקום לא נחשב סימן, אמנם נחלקו הלישונות בגמ' באופן שדרך הרבה אנשים להניח חפץ זה והמאבד אמר את המקום המדויק שבו נמצא החפץ ללישונא קמא נחשב סימן וללישונא בתרא לא נחשב סימן.

רש"י מבאר שלפי רבא שסובר שמקום נחשב סימן המוצא מכריז שמצא אבידה במקום פלוני והמאבד אומר איזה חפץ אבד לו שם ונחשב סימן ומחזיר לו את החפץ, ותוס' מבארים בדעת רש"י שרק באופן זה שאין רגילות ששני בני אדם יאבדו אותו חפץ באותו נחשב סימן שהמוצא אומר איזה חפץ אבד לו אבל באופן שהמקום לא נחשב סימן לא מחזירים לאדם שאומר שאיבד חפץ פלוני משום שיתכן שגם אחר איבד חפץ כזה, ותוס' עצמם מבארים שהמוצא מכריז שמצא חפץ פלוני והמאבד אומר שאיבדו במקום פלוני.

• כריכות:

- ברשות היחיד (שאינן דרכו של החפץ לזוז ממקומו והסימן לא עתיד להידרס):
  - באופן שיש בהם סימן - המוצא לא יכול לזכות בהם.
  - באופן שאינן בהם סימן - לרבה המוצא יכול לזכות בהם, לרבה המוצא לא יכול לזכות בהם משום שיש סימן של מקום הנחת החפץ.
- ברשות הרבים (דרכו של החפץ לזוז ממקומו והסימן עתיד להידרס):
  - באופן שיש בהם סימן:
    - לרבה - המוצא יכול לזכות בהם כיון שהסימן עשוי להידרס, וכן אין סימן של מקום הנחת החפץ, כיון שחפץ שנמצא ברשות הרבים דרכו לזוז ממקומו.
    - לרבה - המוצא לא יכול לזכות בהם.
  - באופן שאינן בהם סימן - המוצא יכול לזכות בהם, משום שאינן בהם סימן של מקום הנחת החפץ, כיון שחפץ שנמצא ברשות הרבים דרכו לזוז ממקומו.
- אלומות - בין ברשות הרבים ובין ברשות היחיד, דינם כמו כריכות ברשות היחיד, משום שאינן דרך האלומות לזוז ממקומם וכן אין דרך הסימן להידרס.
- ככרות - באופן שאינן בהמה וכלבים הסימן לא עתיד להידרס, באופן שיש בהמה וכלבים הסימן עתיד להידרס. הגמ' מבארת שהנכרים חוששים לכשפים.

דף כג

◇ 'סימן הבא מאליו' (כגון המוצא עגול דבילה ובתוכו חרס או כיכר ובתוכו מעות) - לת"ק לא נחשב סימן, לרבי יהודה נחשב סימן.

◇ סוגי סימנים שמחזירים על פיהם אבידה - א. קשר. ב. משקל ג. מדה. ד. מנין. ה. בשר שחתוך בצורה מסוימת.

◇ **דיני המוצא חבית:**

- באופן שהחבית רשומה:
  - לפני שנפתחו האוצרות - נחשב סימן.
  - לאחר שנפתחו האוצרות:
    - לרש"י - לתירוץ הראשון נחשב סימן, לאביי לא נחשב סימן^ל.
    - לתוס' - לא נחשב סימן^ל.
- באופן שהחבית לא רשומה - הרי אלו שלו.

⊕ **הערות** ⊕

- לב רש"י מבאר שהכוונה 'חבית רשומה' היא חבית שתומה בטיט, ומבואר שעצם הדבר שהחבית שתומה נחשב סימן כיון שיש חביות פתוחות ויש חביות סתומות, ולאחר שנפתחו האוצרות לתירוץ הראשון נחשב סימן, ולאביי לא נחשב סימן כיון שיש הרבה חביות פתוחות [ע"פ ריטב"א].
- לג תוס' מבארים שהכוונה 'חבית רשומה' שהחבית שתומה ויש על הסתימה סימן, ולאחר שנפתחו האוצרות לא נחשב סימן, כיון שבעל היין מוכר את היין להרבה חנונים, וממילא הסימן שבעל היין עשה על הסתימה לא נחשב סימן.